

การส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรม

Promoting the Prevention of Corruption and Misconduct in Local
Government Organizations in Mae Chai District, Phayao Province according
to the Principles of Buddhist Innovation

สมยศ ปัญญามาก¹ พระเมธีวชิรคุณ² พระมหาศิวกร ปญญาวิชโร³ พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาณ⁴
และนิยม ยากรณ์⁵

Somyot Panyamak, Phra Methee Wachirakhun, Phramahasiwagorn Panyavachiro,
Phramaha Kittipong Kittiyano and Niyom Yakorn

Received: June 21, 2024

Revised: September 29, 2024

Accepted: October 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา 2) ศึกษากระบวนการป้องกันการ
ทุจริตและประพฤติมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลัก
พุทธนวัตกรรม และ 3) ส่งเสริมเครือข่ายการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรม เป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 32 คน เครื่องมือที่
ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการทุจริต และประพฤติมิชอบขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจาก 1.1) การขาดความโปร่งใสและการใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม
1.2) การใช้ตำแหน่งหรืออำนาจของตนเพื่อเอื้อต่อการทำผิดกฎหมาย 1.3) ขาดความรู้ความเข้าใจ
และความรับผิดชอบทางคุณธรรมและจริยธรรม 1.4) การใช้ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

¹⁻⁵ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา; Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Phayao Campus
Corresponding author, e-mail: somyot_pan@hotmail.co.th

ช่องว่างเหล่านี้สร้างโอกาสให้เกิดการกระทำผิดได้ 1.5) การใช้อำนาจ บารมี และอิทธิพลในท้องถิ่น ซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีหลายแง่มุม 2) กระบวนการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรม ประกอบด้วย 2.1) การสร้างจิตสำนึกจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ 2.2) การฝึกกำลังกับหน่วยงานอื่นจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเข้มแข็งในการบริหารงาน 2.3) การขับเคลื่อนในการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีคุณธรรม และ 2.4) การตรวจสอบและประเมินผล เน้นการสร้างจิตสำนึกในความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการทำผิด และ 3) การส่งเสริมเครือข่ายการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรม ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง ซึ่งจะช่วยลดการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การป้องกัน, การทุจริตและประพฤติมิชอบ, การส่งเสริม, หลักพุทธนวัตกรรม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the problems of corruption and misconduct of local government organizations in Mae Chai District, Phayao Province; 2) to study the process of preventing corruption and misconduct of local government organizations in Mae Chai District, Phayao Province according to the principles of Buddhist innovation; and 3) to promote a network for preventing corruption and misconduct in local government organizations in Mae Chai District, Phayao Province according to the principles of Buddhist innovation. This was a quantitative research using in-depth interviews with 32 key informants. The instrument used was an interview form. The results of the research found that 1) the problems of corruption and misconduct of local government organizations were caused by 1.1) lack of transparency and inappropriate budget use, 1.2) using one's position or power to facilitate illegal activities, 1.3) lack of knowledge, understanding, and moral and ethical responsibility, and 1.4) exploiting loopholes in relevant laws. These loopholes created opportunities for wrongdoing, 1.5) the use of power and

influence in the local area were the complex and multi-faceted problems; 2) the process of preventing corruption and misconduct of local government organizations in Mae Chai District, Phayao Province according to the principles of Buddhist innovation consisted of 2.1) creating awareness will help strengthen transparency and honesty, 2.2) joining forces with other agencies will help strengthen transparency, responsibility and strength in administration, 2.3) driving the implementation of practices with officials at all levels will help strengthen awareness of honesty, transparency and morality in work, 2.4) inspection and evaluation emphasized building awareness of shame and fear of wrongdoing; 3) promoting a network to prevent corruption and misconduct in local government organizations in Mae Chai District, Phayao Province according to the principles of Buddhist innovation helped create an environment with high morality and ethics, which will effectively reduce corruption and misconduct in the organizations.

Keywords: Prevention, Corruption and Misconduct, Promotion, Buddhist Innovation Principles

บทนำ

การทุจริตเป็นหนึ่งในประเด็นที่ทั่วโลกแสดงความกังวล อันเนื่องมาจากเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนยากต่อการจัดการ และเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน เป็นที่ยอมรับกันว่าการทุจริตนั้นมีความเป็นสากลเพราะมีการทุจริตเกิดขึ้นในทุกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่กำลังพัฒนา การทุจริตเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งในองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือองค์กรเพื่อการกุศล ในปัจจุบันการกล่าวหาและการฟ้องร้องคดีการทุจริตยังมีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองมากกว่าช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลในหลายประเทศมีผลการปฏิบัติงานที่ไม่โปร่งใสเท่าที่ควร องค์กรระดับโลกหลายองค์กรเสื่อมเสียชื่อเสียง เนื่องมาจากเหตุผลด้านความโปร่งใส สื่อมวลชนทั่วทั้งโลกต่างเฝ้ารอที่จะได้นำเสนอข่าวฮือฮา และการประพาดพิดมัจฉาธรรมด้านการทุจริต โดยเฉพาะบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งระดับสูงต่างถูกเฝ้าจับจ้องว่าจะถูกสอบสวนเมื่อใด อาจกล่าวได้ว่าการทุจริตเป็นหนึ่งในปัญหาใหญ่ที่จะขัดขวางการพัฒนาประเทศให้เป็นรัฐสมัยใหม่ ซึ่งต่างเป็นที่ทราบกันดีว่าการทุจริตควรเป็นประเด็นแรก ๆ ที่ควรให้ความสำคัญในวาระของการ

พัฒนาประเทศของทุกประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ประเทศไทย เป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับตั้งแต่ส่วนกลาง จนถึงส่วนท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ.2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้กำหนดเรื่องการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นไว้ชัดเจนขึ้น โดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงานของตนเองมากขึ้น ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งเพิ่มเติมหน้าที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมีกฎหมายรองรับให้มีเป้าหมายในการกระจายอำนาจที่ชัดเจน เช่น ให้ท้องถิ่นมี รายได้เป็น 20 % ของรายได้รัฐบาลภายในปี 2544 และ 35 % ภายในปี 2549 ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ที่มีความซ้ำซ้อนระหว่างส่วนกลาง ภูมิภาค กับท้องถิ่นให้แล้วเสร็จภายใน 4 ปี ทำให้ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายของ ท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และจัดตั้งองค์กรรองรับเพื่อให้การกระจายอำนาจการปกครองแก่ท้องถิ่นเกิดขึ้นอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบฉบับต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เกี่ยวกับการทุจริตในระดับท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเน้นไปที่การทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วไปในทุกระดับของระบบการบริหารราชการในประเทศนี้ โดยเฉพาะเมื่อมองในมุมของระบบการบริหารท้องถิ่น (Local Governance) หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งมีลักษณะเป็นหน่วยงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในระบบการปกครอง และในปี พ.ศ. 2540 มีการกระจายอำนาจการปกครองไปยังระดับท้องถิ่นอย่างมากขึ้น โดยการสร้างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีผลต่อชีวิตของประชาชนในระดับท้องถิ่น การบริหารท้องถิ่นในประเทศไทยมักจะมีลักษณะที่เน้นความสัมพันธ์ส่วนตัว โดยเฉพาะในระบบที่เรียกว่า “ระบบอุปถัมภ์” ซึ่งหมายถึง การใช้อำนาจหรือการมีอิทธิพลโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น การใช้ความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือความสัมพันธ์ทางเพื่อนสนิท เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือในการประกอบกิจการทางการเมืองหรือการดำเนินงานที่ระดับท้องถิ่น ระบบนี้มักจะเชื่อมโยงกับประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่แน่นอน นอกจากนี้ การทุจริตคอร์รัปชันในระบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีหลายรูปแบบ เช่น การใช้เงินประจำตำแหน่ง หรืองบประมาณในการสนับสนุนบุคคลอื่นโดยไม่ชอบธรรม การมีบุญคุณต่อกันเพื่อเปรียบเสมือนการแลกเปลี่ยนอำนาจ หรือการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการช่วยเหลือในการตัดสินใจ หรือการดำเนินงานที่มีผลต่อประชาชนในพื้นที่ ประเพณีเช่นนี้สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน ใน

ระดับท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งเข้ามานั้นก็จะมีผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นให้การสนับสนุน หรืออาจเป็นตัวผู้มีอำนาจ นั้นเข้าครอบงำให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุนเฉพาะบุคคลนั้นอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว เพราะการเป็นพรรคพวกเดียวกัน แสดงให้เห็นชัดว่า ในสภาพที่ปราศจากการควบคุมโดยพลังนอกระบบราชการเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การทุจริตคอร์รัปชัน แพร่ขยายอย่างกว้างขวาง (Clark, L. & Michael, S., 1983)

คณะผู้วิจัยเห็นว่า การส่งเสริมเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันต้องทำอย่างรอบคอบและครอบคลุมหลายด้าน เพื่อให้มีผลที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วย 1) การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม 2) การศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ ได้แก่ การศึกษาในโรงเรียน การอบรมและสัมมนา และการสื่อสารมวลชน 3) การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการป้องกัน ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมาย การตรวจสอบภายใน และการลงโทษที่ชัดเจน 4) การใช้เทคโนโลยี ได้แก่ ระบบการเงินออนไลน์ แอปพลิเคชันร้องเรียน และ 5) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใส ได้แก่ การส่งเสริมจริยธรรม และการประเมินผล ดังนั้นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและการสร้างระบบที่มีความเข้มงวดและโปร่งใส จะเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอย่างยั่งยืนต่อไป

จากที่มาดังกล่าวข้างต้น การทุจริตคอร์รัปชันในระดับท้องถิ่นในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะและมีความซับซ้อน มีการใช้อำนาจและความสัมพันธ์ส่วนตัวในการเลือกตั้ง การบริหารงาน หรือการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และประเพณีเช่นนี้มีการสืบทอดมาตลอดเวลาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เป็นภาพที่แทรกแซงการปกครอง และการพัฒนาท้องถิ่นในประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาการทุจริตและประพฤติกรรมชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่นในหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยไม่แตกต่าง ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยหลายวิธี ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจใช้อำนาจของตนเพื่อรับเงินทอง หรือสิ่งของต่าง ๆ ในรูปแบบของที่ต้องการ โดยไม่สนใจผลกระทบต่อประชาชนหรือการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว โดยการกระทำที่ไม่ชอบธรรมและไม่เป็นธรรม ซึ่งอาจมีการเลือกโอกาส หรือการตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาเหล่านี้ทำให้ต้องมีการป้องกันโดยการส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติกรรมชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพุทธนวัตกรรมเสนอให้ทุกคนในองค์กรปฏิบัติตามค่านิยมทางพระพุทธศาสนา และต้องสร้างวงจรที่เปิดรับข้อมูล และการรายงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติให้เป็นที่รู้จัก และเปิดเผยแก่สาธารณะ เพื่อให้การป้องกันการทุจริตและประพฤติกรรมชอบเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร

เสริมสร้างความสามารถในการรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจส่งผลกระทบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ทั้งในระดับภูมิภาค และในระดับชาติต่อไปในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการทุจริต และประพฤตินิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธทศวัตรกรรม
3. เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการป้องกันการทุจริตและประพฤตินิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธทศวัตรกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 5 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 32 คน ประกอบด้วย 1) นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน 2) นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญทางรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน 3) ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 12 คน 4) ผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา จำนวน 12 คน และ 5) เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้าง หรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา การนำเสนอภาพกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำผลไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

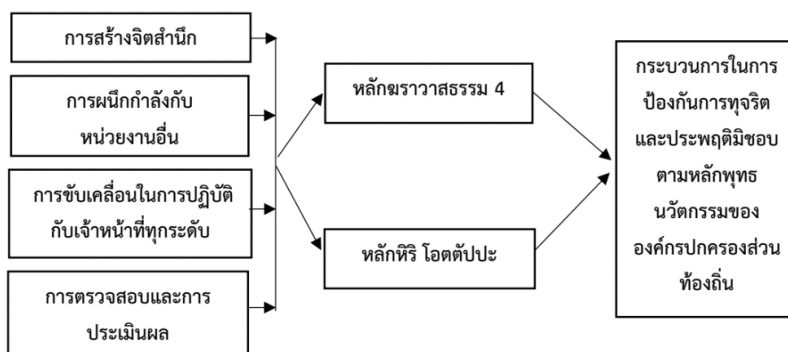
1. สภาพปัญหาการทุจริต และประพฤตินิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า 1) สภาพปัญหาที่เกิดจากด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการคลัง เกิดจากการขาดความโปร่งใสและการสอดคล้องกับข้อกฎหมาย การใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งกล่าวว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง ขาดการตรวจสอบและควบคุมภายในที่เพียงพออาจทำให้มีโอกาสในการกระทำทุจริตได้ง่ายขึ้น” 2) สภาพปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล เป็นการใช้ตำแหน่งหรืออำนาจของตนเพื่อเอื้อต่อการทำผิดกฎหมายหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อความโปร่งใสและความเชื่อถือในองค์กร โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งกล่าวว่า “มีการครอบงำของอำนาจ อิทธิพลทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่น” 3) สภาพปัญหาที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรม จริยธรรมเกิดจากขาดความรู้ความเข้าใจและความรับผิดชอบทางความเป็นธรรมจริยธรรมที่ไม่เพียงพอซึ่งทำให้องค์กรมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นธรรมและทำให้ประชาชนสูญเสียความเชื่อมั่นในองค์กรนั้น ๆ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งกล่าวว่า “โดยรวมแล้ว น่าจะอยู่ที่เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดความรู้ความเข้าใจ และความรับผิดชอบ” 4) สภาพปัญหาที่เกิดจากช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย ช่องว่างเหล่านี้สร้างโอกาสให้เกิดการกระทำผิดและลดความสามารถในการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนหนึ่งกล่าวว่า “กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมีความคลุมเครือ หรือขาดความชัดเจน” 5) สภาพปัญหาที่เกิดจากอำนาจบารมี อิทธิพลท้องถิ่น ประกอบด้วยการใช้อำนาจในทางที่ผิด การคุกคาม และการบังคับขู่เข็ญ การเลือกปฏิบัติและการเอื้อประโยชน์ การขัดขวางการตรวจสอบและการสร้างเครือข่ายผลประโยชน์ ดังคำกล่าวอ้างของผู้ให้ข้อมูลว่า

ภาพที่ 1 สภาพปัญหาการทุจริต และประพฤติดมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอมะนัง
จังหวัดพะเยา

2. กระบวนการป้องกันการทุจริตและประพฤติดมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธทศวัตรธรรม พบว่า กระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอนและมาตรการ ได้แก่ 1) การสร้างจิตสำนึก จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการทุจริตและประพฤติดมิชอบ เพราะเหตุที่ว่าหลักทศ-โอตตปะ เป็นธรรมะที่คอยควบคุมจิตใจให้ตั้งอยู่ในความดี ปกป้องการทำความชั่วนั่นเอง และ จะช่วยทำให้เกิดความโปร่งใส ซื่อสัตย์ และจริงใจ การทำงานอย่างซื่อตรงและการแสดงข้อมูลที่เป็นจริงจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร 2) การฝึกกำลังกับหน่วยงานอื่น จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเข้มแข็งในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดพะเยาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน ซึ่งเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติดมิชอบอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การขับเคลื่อนในการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยใช้วิธีการอบรม

และเสริมสร้างจิตสำนึก ซึ่งเป็นการจัดการอบรมและกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกในความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการทำผิด เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของเจ้าหน้าที่ และการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากร สร้างระบบตรวจสอบที่เข้มงวดและโปร่งใส และการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากประชาชนในที่สุด และ 4) การตรวจสอบและการประเมินผลเน้นการสร้างจิตสำนึกในความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการทำผิด รวมถึงการเข้ามาตรวจตรวจสอบและประเมินผลที่โปร่งใสและเข้มงวด เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์และยุติธรรมในการทำงาน และสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเน้นการสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมสี่ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ในการทำงาน การข่มใจไม่ให้ทำผิด การอดทนต่อความยากลำบาก และการสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

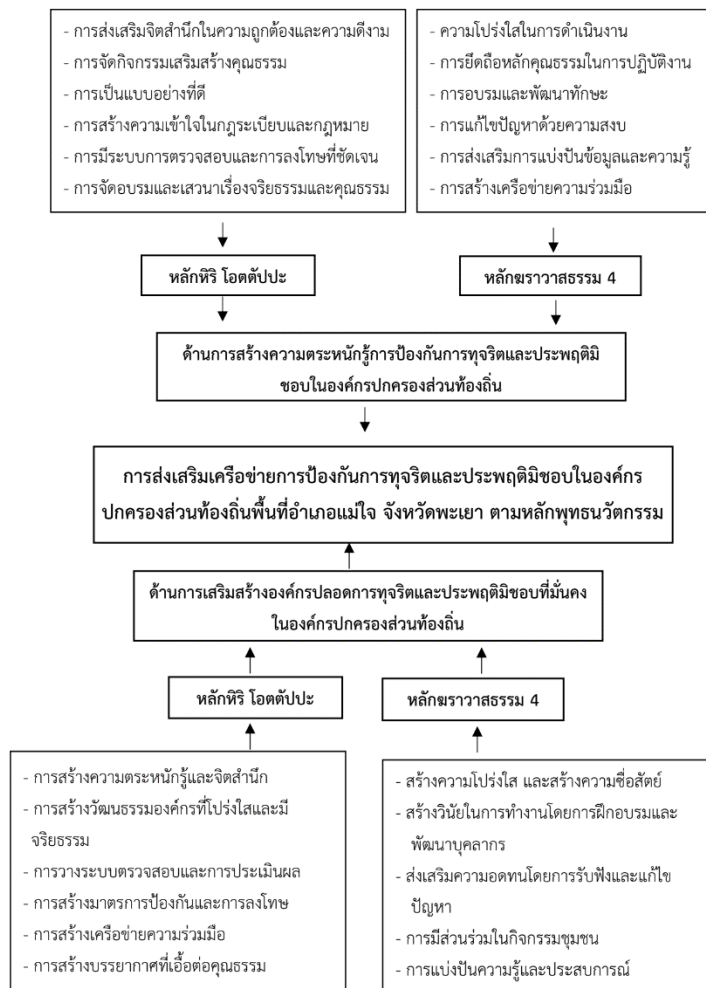

ภาพที่ 2 สรุปกระบวนการในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบตามหลักพหุวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

3. การส่งเสริมเครือข่ายการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพหุวัฒนธรรม พบว่า 1) ด้านการสร้างความรู้ความตระหนักรู้การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำหลักทรี-โอเดตปัะและหลักจรรยาบรรณ 4 มาใช้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีคุณธรรมและจริยธรรมให้สูงขึ้น ช่วยลดการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้ และการนำหลักทรี-โอเดตปัะและหลักจรรยาบรรณ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้เทคโนโลยีในการเปิดเผยข้อมูลและการติดตามการ

ดำเนินงานเพื่อสร้างความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ง่าย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กร

2) ด้านการเสริมสร้างองค์กรปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มั่นคง การนำหลักทรี-โอตตปัะและหลักฆราวาสธรรม 4 มาใช้ในการเสริมสร้างองค์กรปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบจะช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้องค์กรมีความมั่นคง โปร่งใส และได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้องค์กรมีความโปร่งใสและเชื่อถือได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมในภาพรวม

ภาพที่ 3 การส่งเสริมเครือข่ายการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธทศวัตรกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการทุจริต และประเพณีมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจาก 1) การขาดความโปร่งใสและการใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม 2) การใช้ตำแหน่งหรืออำนาจของตนเพื่อเอื้อต่อการทำผิดกฎหมาย 3) ขาดความรู้ความเข้าใจและความรับผิดชอบทางคุณธรรมและจริยธรรม 4) การใช้ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ช่องว่างเหล่านี้สร้างโอกาสให้เกิดการกระทำผิดได้ 5) การใช้อำนาจ บารมี และอิทธิพลในท้องถิ่นซึ่งเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีหลายแง่มุม สอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และนุชจรี ศิลมงคล (2560) พบว่า การคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยที่ยากจะแก้ และปัญหายิ่งรุนแรงมากขึ้นเมื่อการคอร์รัปชันได้เกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดและใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก โดยทั่วไปการบรรจุแต่งตั้งบุคคลซึ่งต้องอยู่บนฐานของระบบคุณธรรมได้ถูกบิดเบือนไปด้วยกระบวนการคอร์รัปชันทั้งสองฝ่าย คือ ผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ต้องการบรรจุ ต่างสมยอมและทำให้กระบวนการคอร์รัปชันเป็นเรื่องปกติธรรมดา ด้วยการเรียกเงินค่าตำแหน่งสำหรับการบรรจุว่า ค่าธรรมเนียม และสร้างกระบวนการคอปชั่นที่ไม่เป็นทางการเพิ่มเข้าไปในกระบวนการที่เป็นทางการ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของปิยะธิดา อภัยภักดิ์ (2561) พบว่า แนวทาง หรือมาตรการแก้ไขปัญหาการป้องกันการทุจริตในสังคมไทย นอกจากการใช้มาตรการทางด้าน กฎหมาย ในการปราบปรามแล้ว ควรนำหลักการบริหารจัดการบ้านที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควรจะต้องมีการสร้างเครื่องหมายแห่งความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเองและสังคม เช่น หลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความดี มีจิตสำนึกที่ดี และที่สำคัญที่สุด คือ มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับรวมถึงระดับรัฐบาลในการพัฒนาและบริหารประเทศ

2. กระบวนการป้องกันการทุจริตและประเพณีมิชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธทศวัตรกรรม ประกอบด้วย 1) การสร้างจิตสำนึก จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ 2) การฝึกกำลังกับหน่วยงานอื่น จะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความเข้มแข็งในการบริหารงาน 3) การขับเคลื่อนในการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ จะช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส และมีคุณธรรม และ 4) การตรวจสอบและประเมินผล เน้นการสร้างจิตสำนึกในความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการทำผิด สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของรัชเดช มะลิทองดำรง, กันตภณ หนูทองแก้ว และสุปรีชา ชำนาญพุฒิพร (2566) พบว่า หิริ ทำให้คนเราเกิดความละเอียดแก่ใจ ไม่คิดชั่ว พุดชั่ว และทำ

ชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น เพราะมีความละเอียดรอบคอบที่จะเกิดขึ้น จนสามารถชนะใจตนเอง หยุดความชั่ว สอดคล้องกับโอตตปัปะ ถ้าเราทำอะไรลงไป หากไม่ถูกต้องแล้วจะทำให้รู้สึกเกรงกลัว กระตาคในใจตนเอง เรียกว่า ผิดจากธรรม ความละเอียดเกรงกลัวนี้เป็นต้นเหตุให้ทำความดี และยัง สอดคล้องกับผลการศึกษาของพิชญ์ หอมสมบัติ, พระปลัดภักตร์วัฒน์ สีลเตโช และสอาด ภูนาสรณ์ (2559) พบว่า สุขภาวะ เป็นภาวะที่บุคคลสามารถแสดงออกได้เหมาะสมตามบทบาททางสังคม สามารถทำงานได้ตามบทบาทอย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวกับสถานการณ์และ สิ่งแวดล้อมได้เป็นภาวะที่แต่ละบุคคลรับรู้ต่อสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่ รู้สึกมีความสุข ไม่ว่าความสุขนั้น จะเกิดจากความสุขภายนอกหรือ ความสุขภายใน ทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตมองโลกในแง่ดีมีความ พึงพอใจต่อการดำเนินชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ปัญญา สังคม และสิ่งแวดล้อม วิถีแห่งสุขภาวะ ตามหลักฆราวาสธรรมในพระพุทธ ศาสนาด้านหลักการครองเรือน

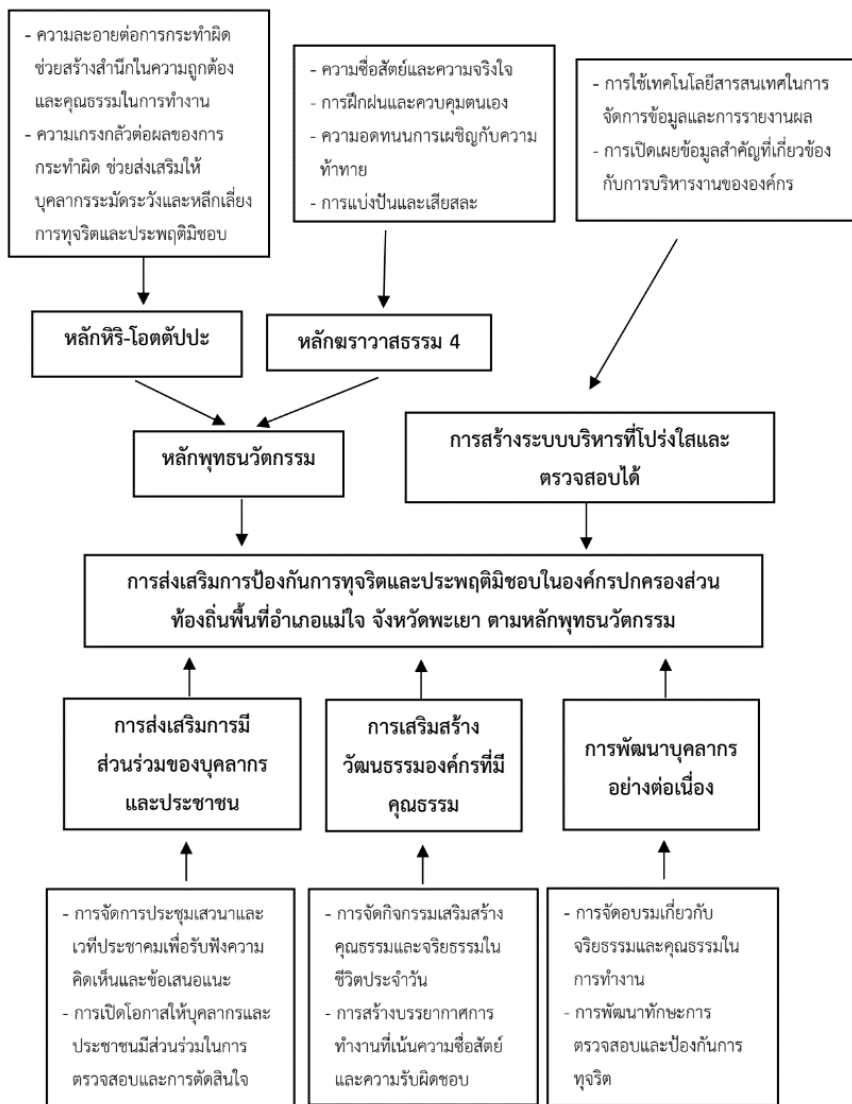
3. การสร้างความตระหนักถึงการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นเครือข่าย โดยการนำหลักทิริ-โอตตปัปะมาใช้ในการสร้างความตระหนักและ ป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่มีคุณธรรมและ จริยธรรมสูง รวมถึงการเสริมสร้างทักษะการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต สร้างบรรยากาศการ ทำงานที่ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักฆราวาสธรรม 4 โดยให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนเป็น แบบอย่างที่ดี ใช้เทคโนโลยีในการเปิดเผยข้อมูลและการติดตามการดำเนินงานเพื่อสร้างความ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ง่าย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กร และการเสริมสร้างองค์กร ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มั่นคง ในด้านการเสริมสร้างองค์กรเครือข่ายปลอดการทุจริต และประพฤติมิชอบที่มั่นคง เพื่อสร้างระบบบริหารที่โปร่งใสให้แก่เครือข่าย โดยการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการรายงานผล และเปิดเผยข้อมูลสำคัญต่อสาธารณะและจัดการ ประชุมเสวนาและเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อีกทั้งยังจัดอบรมเกี่ยวกับ จริยธรรมและการป้องกันการทุจริต เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม โดยการ จัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน ทำให้องค์กรมีความโปร่งใสและ เชื่อถือได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมในภาพรวม สอดคล้องกับผลการศึกษา ของดิลก บุญอิม และพระอธิการสุชาติ จนทสโร (สายโรจน์) (2561) พบว่า แนวทางการพัฒนา คุณภาพชีวิต ตามหลักฆราวาสธรรมในพระพุทธศาสนาด้านหลักการครองเรือน ควรปฏิบัติตามแนว ความซื่อสัตย์ การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และเข้าใจถึงความสำคัญของตนที่มี อิทธิพล หรือบทบาทและความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ด้านหลักการอยู่ร่วมกันในชุมชน ควรปฏิบัติตามแนว

ความอดกลั้น การฝึกแก้ไขปัญหโดยสันติวิธี และรู้จักขอบเขตและการแสดงออกของอารมณ์อย่างพอเหมาะ ด้านหลักการทำงานให้สำเร็จ ควรปฏิบัติตามแนวความอดทน การไม่ท้อถอยต่อปัญหาที่ประสบ และแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในเรื่องต่าง ๆ พอเหมาะ ด้านหลักการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง ควรปฏิบัติตามแนวความเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคล เช่นนี้ จะทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง และปัญหาทางสังคม เกิดสันติสุขในบุคคล ชุมชน และสังคมแบบยั่งยืน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิชญ์ หอมสมบัติ, พระปลัดภัทรวัฒน์ สีลเตโช และสอาด ภูนาสรณ์ (2559) พบว่า สุขภาวะ เป็นภาวะที่บุคคลสามารถแสดงออกได้เหมาะสมตามบทบาททางสังคมสามารถทำงานได้ตามบทบาทอย่างเต็มประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้เป็นภาวะที่แต่ละบุคคลรับรู้ต่อสภาวะการณ์ที่เป็นอยู่ รู้สึกมีความสุข ไม่ว่าความสุขนั้นจะเกิดจากความสุขภายนอกหรือความสุขภายใน ทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตมองโลกในแง่ดีมีความพึงพอใจต่อการดำเนินชีวิต มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ อารมณ์ ปัญญา สังคม และสิ่งแวดล้อม วิถีแห่งสุขภาวะ ตามหลักฆราวาสธรรมในพระพุทธ ศาสนาด้านหลักการครองเรือน

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ตามหลักพุทธนวัตกรรม (เช่น หลักทิริ-โอดตปปะ และฆราวาสธรรม 4) อันได้แก่ 1) ความสำคัญของหลักทิริ-โอดตปปะ ทิริ ความละเอียดต่อการกระทำผิด ช่วยสร้างสำนึกในความถูกต้องและคุณธรรมในการทำงาน โอดตปปะ ความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำผิด ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรระมัดระวังและหลีกเลี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ 2) การประยุกต์ใช้หลักฆราวาสธรรม 4 สัจจะ (ความซื่อสัตย์และความจริงใจ) เป็นการสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ในองค์กร การเปิดเผยข้อมูลและการตัดสินใจอย่างโปร่งใส ทมะ (การฝึกฝนและควบคุมตนเอง) เป็นการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะบุคลากร และการสร้างวินัยในการทำงานและการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ขันติ (ความอดทน) เป็นการรับฟังและแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล และการส่งเสริมความอดทนในการเผชิญกับความท้าทาย และจาคะ (การแบ่งปันและเสียสละ) เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนและการช่วยเหลือผู้อื่น และการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ภายในองค์กร 3) การสร้างระบบบริหารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการข้อมูลและการรายงานผล และเป็นการเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กร 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรและประชาชน การจัดการประชุม

เสวนาและเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และการเปิดโอกาสให้บุคลากร และประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและการตัดสินใจ 5) การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มี คุณธรรม การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชีวิตประจำวัน และการสร้าง บรรยากาศการทำงานที่เน้นความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ 6) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นการจذبบรมเกี่ยวกับจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน และการพัฒนาทักษะการตรวจสอบ และป้องกันการทุจริต

ภาพที่ 4 สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดอบรมเกี่ยวกับหลักการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบให้กับเจ้าหน้าที่และผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการนำเสนอกรณีศึกษาและวิธีการจัดการปัญหา และควรที่จะส่งเสริมให้มีการยกย่องและให้รางวัลแก่พนักงานที่มีความซื่อสัตย์และมีผลงานดีเด่น รวมถึงการนำเสนอผลงานและตัวอย่างที่ดีในสื่อสารสนเทศขององค์กร และจัดทำระบบการประเมินผลงานที่เน้นความโปร่งใสและการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ภาครัฐ, ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการประสานงานและร่วมมือในการป้องกันการทุจริต และจัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบของการทุจริตและวิธีการป้องกัน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม โดยการจัดอบรมและศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องของความซื่อสัตย์ (สัจจะ), ความมีเมตตา (เมตตา) และการรู้จักพอ (สันโดษ) และสร้างแนวทางการทำงานที่ยึดถือหลักธรรมอันได้แก่ หลักทริ โอตตปปะ และหลักฆราวาสธรรม 4
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรที่จะมีการจัดตั้งระบบที่สามารถเปิดเผยข้อมูลด้านการเงินและการดำเนินงานขององค์กรให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ง่าย เช่น การสร้างเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ประชาชนสามารถเข้ามาดูข้อมูลได้ และมีนโยบายที่จะสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการร่วมมือกันระหว่างพนักงาน และระหว่างพนักงานกับประชาชน โดยใช้หลักของความเมตตาและความเกื้อกูล

เอกสารอ้างอิง

- ดิลก บุญอิม และพระอธิการสุชาติ จนทสโร (สายโรจน์). (2561). ฆราวาสธรรม 4: สูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามวิถีพุทธ. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 7(2), 338-352.
- ปิยะธิดา อภัยศักดิ์. (2561). แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*, 13(1), 1-12.

พิษณุ หอมสมบัติ, พระปลัดภักตร์วัฒน์ สีลเตโช และสอาด ภูนาสรณ์. (2559). *พราวาสธรรม 4 ประเภท การป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : วิทยาเขตขอนแก่น.

รัชเดช มะลิทองดำรง, กันตภณ หนูทองแก้ว และสุปรียา ชำนาญพุฒิพร. (2566). การป้องกันการกระทำผิดวินัยตามหลักทิริ-โอตัมปะของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มนครศรีธรรมราช. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 147-160.

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และนุชจรี ศิลมงคล. (2560). ความเป็นปกติของการคอร์รัปชันกับการเข้าสู่ตำแหน่งของพนักงานส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(47), 19-41.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *การป้องกันการทุจริต*. นนทบุรี : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด สาขา 4.

Clark, L. & Michael, S. (1983). *Corruption: Causes, Consequence and Control*. London : Frances Pinter.